

Bava Basra (Mishnah 87b)

וּפְּוֹנְדִיּוֹן — If one sends his minor son to a storekeeper to purchase oil — **and [the storekeeper] measured for [the child] an issar's worth of oil** — and [the storekeeper] gave [the child] the *issar* that was his change from the *pundyon*, — **and on the way home [the child] broke the flask of oil** — **and lost the issar,** — **the storekeeper is liable.** — **R' Yehudah exempts the storekeeper,** — **because it was with this intention** — that the storekeeper should give the child the oil and the *issar* — that [the father] sent [the child]. — **But the Sages concede to R' Yehudah** — that when the flask was in the child's hand — **and the storekeeper measured the oil into it,** — **the storekeeper is exempt** from liability.

Bava Basra (Gemara 87b-88a)

— **It is understandable that in regard to the issar and the oil they disagree in this point:** — **The Rabbis hold** that it was merely to inform [the storekeeper] of his need for oil that [the father] sent [his child], but he did not want the child to bring it home himself. Therefore, when the storekeeper entrusts the child with the oil and the *issar* and they are lost, he is liable. — **But R' Yehudah holds** that it was with the intention that [the storekeeper] send him the oil with his child that [the father] sent [the child]. Therefore, the storekeeper is exempt from liability. — **But the flask** — **it is a deliberate loss!** When the father gave his young child the breakable flask, he deliberately abandoned it. Why do the Rabbis hold the storekeeper liable if it breaks?

The Gemara finally answers:

— **A case where [the storekeeper] took [the flask] from the child in order to measure with it for other [customers].** Thus, in effect he borrowed it without the father's permission. — **And it is regarding the law of one who borrows an article without its owner's permission that they (R' Yehudah and the Sages) disagree.** — **One master (R' Yehudah) holds that [one who borrows an article without permission] is considered a borrower.** — **But the other master (i.e. the Sages) holds that he is considered a thief.**

Bava Kamma (26b)

— **And Rabbah said:** — **If one threw a utensil off the top of a roof** — **and someone else came along and shattered [the utensil] in midair with a stick, he [the one who wielded the stick] is not liable** to pay for the utensil. — **What is the reason?** — **He has merely broken a broken utensil.**

נתינה לקטן

ב"ח (סימן צז) - קרוב לוודאי דהפקירו ואפילו לדעת הרמב"ם לפחות הפקירו בינו לבין עצמו הוה הפקר דברי סופרים וזכה בו הנער והאשה מתקדשת בו, ולפחות הוה להו ספק קידושין, ולטור דכל אבדה מדעת הוה הפקר הוה ליה קידושין גמורים.

ביאור הגר"א (רסא, ט) - ראיתו [של הרמב"ם] ממה שכתוב בבבא בתרא שם בשלמא כו' ואף על גב דאיסור ושמן נמי אבידה מדעת אלא כיון שבא לידו חייב לשלם. [וכן מביאים הט"א, המחנה אפרים, והקצות ראה לרמב"ם משם.]

נתיבות המשפט (רסא, א) - ביד הקטן חשיב כמשומר קצת כי הקטן חשיב קצת שומר כמו שכתבו התוספות בבבא קמא (ט:) וגם רובא דאינשי נותנין חפצים ביד קטן פיקח, אומדנא דמוכח הוא דלא מייאש נפשיה, רק דקרי ליה אבידה מדעת לענין שהנטל ממנו אינו צריך לשמרו יותר מהבעלים דמה שחשיב אינו משומר במקצת אבידה מדעת הוא.

קצות החושן (רסא, א) - לכולי עלמא לא הוה הפקר וכמו שמוכח בהדיא בש"ס פרק הספינה בשולח בנו קטן אצל החנוני... ואף על גב דהפונדיון שנתן ביד הקטן הוה אבידה מדעת וכן הצלוחית הוה ליה אבידה מדעת... ומבואר דנותן לקטן אף על גב דהוה ליה אבידה מדעת אפילו הכי לא הוה הפקר ובעל כרחך צריך לומר שהטור לא קאמר דאבידה מדעת הוה הפקר אלא במניח במקום שאינו משתמר אבל נתן לקטן אף על גב דאבידה מדעת הוא אפילו הכי אינו הפקר. [וכן כותב הדברי משפט, ומוסיף שהחנוני אינו שומר אבידה כלל.]

ערך שי (רסא, ד) - לא קשיא מידי על הב"ח וש"ך... אף דכל זמן שהוא ביד התינוק אבדה מדעת הוא מכל מקום הרי לא הפקירה רק עד שיגיע ליד חנוני.

אבני חושן (רסא, א) - ודאי אסור ליטלה מיד התינוק דרק אדעתא דתינוק אפקרה והיינו כי לא אפקרה רק אם התינוק ישבר הצלוחית ויאבד האיסור וסבר גם כן אולי לא ישבר ויאבד, אבל אם באמת אבדה בזה נעשה הפקר גמור דעל דעת כן הפקיר לכן ודאי זכה בה וחיישין לקידושין. [וכן כותב האבן האזל (הלכות גזילה ואבידה יא, יא).]

שערי ציון (רסא, ג-ד, ח) - מצא חפצים שודאי נפלו מקטן ויש בהם סימן כמו משחק וכיוצא בו כיון שקטן חשיב קצת שמירה יש להכריז על האבדה, וכשאינן סימן יכול המוצא להשתמש רק כשיש אומדן דעת שכבר נודע לאביו והתיאש.

מצות השבה (רסא, ד) - אם אחר כך נאבד ממנו חשבתי שחייב להשיב ויכול להשיב לקטן... ואחר כך ראיתי באבן האזל שכתב בהדיא דלאחר שאבד מקטן הוה הפקר, ובזה מפרש תשובת הב"ח.

בגיל הקטן

רדב"ז (ח"ד סימן אלף ר"י) - בשלמא צלוחית ואיסור עשוי לאבד ביד הקטן אבל טלית אין דרך הקטן לאבדו. משפט שלום (קפח, ט) - עיין רדב"ז דדוקא צלוחית ואיסור דרך הקטן לאבד והוה פשיעה אבל דבר גדול כגון טלית אין דרך הקטן לאבדו ופטור, יעוין שם הכל, ונראה דהכל לפי הענין.

אמרי יושר (ח"ב סימן קיב) - הני דאנן קיימא לן כרבנן אבל הכא דמודה דלשדוריה שדרה גם לרבנן פטור... ובפרט דהמנהג כן לשלוח ביד קטן כזה כשבא לתבוע נראה דאין לחייב את הלוח לשלם מעות אחרים אף באין המנהג ברור.

אבני חושן (רסא, א) - באמת יש גם כן חילוק בין תינוק לתינוק ויש תינוק דודאי מאבד ובשולח תינוק לחנוני הרי תינוק זה יש בו דעת ואז לא הוה הפקר. [וכן משמע מהנתיבות הנ"ל.]

משפטי התורה (פרק ז) - אם ילד קטן איבד את חפציו... אין על המוצא חיוב של השבת אבידה למרות שיש בהם סימן וההורים לא התיאשו עדיין מהאבידה... למרות שלא היתה ברירה אחרת בפני ההורים כי היו חייב לשלוח את ילדם לבית הספר עם מעיל גשם ותיק. [ע"ש שמוכח ממה שהגמרא ב"מ מב. לא חילקה באיזה גיל היה הקטן משמע שגם אם הוא ילד בן 12 שנה ומעלה... בלי זה איננו בר דעת גמור.]

משפט האבידה (רסא, שערי צדק כט) - בשו"ת אמרי יושר כתב דבגוונא דרגילים ליתן לקטן לא חשיבא פשיעה בשמירה עיי"ש, ואפשר דהוה הדין דבכי האי גוונא לא חשיבא אבדה מדעת, ולהכי בנותן משחקים לילדו והוה קטן לא חשיבא אבדה מדעת.

The Bach doesn't address the Gemara in Bava Basra, but he holds that giving something to a קטן is an אבידה מדעת that is hefker.

The Taz, Gra, and Machaneh Ephraim use the Gemara in Bava Basra as a proof for the *Rambam*. [Nesivos also seems like this.]

The Ketzos answers that the Tur agrees that the case of a katan is different and is not hefker. [But he could agree with Nesivos that it means only that giving it back to the katan is not negligence; if the katan loses it, he might be obligated to return it because it is not called אבידה מדעת in this respect. However, if this is the *Rambam's* source, then at least we see that there is no obligation to return it. And according to Ketzos and Machaneh Ephraim last week, you can keep it after yiush because there is no problem of באיסורא בא לידיה.]

Divrei Mishpat adds that when the storekeeper takes it he is not a שומר אבידה at all; but it's not hefker so if he uses it for his own purposes he is liable.

Erech Shai answers that it is hefker while it is in the hands of the katan [so that if he loses it, the finder can certainly keep it]; but it is only hefker for that time and afterwards reverts to the ownership of the father.

Avnei Choshen says the opposite: It only becomes hefker when the katan loses it; but as long as it is in his hand it is not hefker. [Certainly in his view, the finder can keep what the katan loses.] The Even HaEzel says the same thing, in explanation of Ketzos. Both are defending the Bach.

Regarding if this applies to any age:

Radvaz, Imrei Yosher, and Maharsham say it is not a פשיעה to give a קטן something that is the derech to give (based on age or item).

Avnei Choshen also suggests that if the child is old it won't be hefker (but it will still be an אבידה מדעת in relation to being able to return it to the katan). Nesivos also probably agrees with this.

R' Shpitz proves from דיני שמירה that anyone less than 13 is called a katan for this. But R' Gross says from Imrei Yosher it's not so simple.

*Three possibilities what the Gemara could mean about a katan:

It is hefker if it gets lost (or while it is in the katan's hand)

There is no obligation to return it if it is lost.

Giving the jar to the katan is not considered פשיעה.

אבידה מתוך כעס

מחנה אפרים (זכיה מהפקר ו) - מי שזרק כלי לשברו מתוך כעסו וקדם אחר והצילו וטוען כבר זכיתי אני מן ההפקר וזה טוען אני לא הפקרתי אותו אלא הייתי רוצה לשברו להניח דעתי... נראה דכולי עלמא יודו דלא הוי הפקר כיון שהשליכו מתוך כעסו ולא חשיב אבידה מדעת.

נתיבות המשפט (רסא, א) - מיירי במקום שיש מצילין ולא מייאש נפשיה משום דאיכא גם כן בל תשחית ומצוה על אחרים להצילו. [על נחלת דוד ב"ק כ; וחשן אהרן.]

בית הלוי (ח"א כד) - בזורק כלים לשוברם דרוצה בשבירתן וכיון דיש להבעלים איזה רצון בהם משום הכי קודם שנעשה רצונו ולא נשברו עדיין הם שלו.

אולם המשפט (רסא, ד) - התם שאני דרצונם בזה ולא נעשה הפקר ויש לומר זה גם בטעם רש"י.

דבר אברהם (ח"א טו בהג"ה) - תירץ הגאון בית הלוי ז"ל דכיון דרצון הבעלים בשבירתו אין זה הפקר מדעת שרצונו מקפיד שישבר למטה, והיא נקודה נפלאה.

מצות השבה (רסא, ד) - הדין של לפנים משורת הדין יש לומר דאין כאן, לא מיבעיא אם הוא הפקר אלא אפילו אם אינה הפקר מכל מקום כיון דעשה זה מדעתו אין כאן לפנים משורת הדין.

שער אשר - מי שהשליך כיסו ברשות הרבים מחמת צער לא הוי אבידה מדעת וחייב להשיבה לכולי עלמא וכנראה להדיא מדברי רש"י בפרק נגמר הדין (מח), והוא הדין נמי במי שזרק כלי לשברו מתוך כעסו וקדם אחר והצילו דלא חשיב הפקר לזכות בו.

השבת אבידה כהלכה (ב, סקנ"ז) - בנתיבות המשפט כתב שרק עד גיל ו' ז' שאינו יכול לשמור כראוי אז הוי בכלל אבידה מדעת מה שאין כן ביותר מגיל זה. [ודבריו תמוהים איפה ראה זה בנתיבות.]

השבת אבידה כהלכה (ט, ב) - המוצא אבידה שנמצאת בשימוש של קטן אבל לא הוקנתה לו להיות שלו, כגון ילקוט, כלי כתיבה, בגדים, בקבוק של תינוק, מוצץ, צעצועים וכדומה, אם יש בהם סימן חייב להכריז. ואם אין בהם סימן, אם נראה שנפל החפץ מהקטן כשהיה צמוד להוריו והוריו הרגישו בכך קודם שבא לידי המוצא כגון בגדי תינוקות, בקבוק, מוצץ וכדומה, הרי אלו שלו.